

आदर्शप्रश्नपत्रम् 4.- 2020-21

Marking scheme Practice Test 4 Sanskrit class XII

कक्षा – द्वादशी (XII)

संस्कृतम् (केन्द्रिकम्) कोड सं.- (322)

समयः – होरात्रयम्

अङ्कयोजना

पूर्णांकाः – 80

अवध्यातव्यम्-

1. अस्यां अङ्कयोजनायाम् 'आ' भागस्य प्रदत्तानि उत्तराणि निदर्शात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि संदर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्राः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय यत्र अधिकाः अङ्काः दातुं शक्यन्ते तादृशानां प्रश्नानां मूल्यांकनं करणीयम् ।
3. अनुच्छेदे श्लोके वा आधारिताः प्रश्नाः अवबोधात्मकाः सन्ति । अतः विद्यार्थिनः अनुच्छेदे प्रदत्त-शब्दानां प्रयोगं कर्तुं शक्नुवन्ति । तदर्थं अङ्काः देयाः । यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः न तु संपूर्णाङ्काः ।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः न तु संपूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः । 6. रचनात्मक-कार्ये वाक्यरचना प्रमुखा न तु वाक्यसौन्दर्यतत्त्वम् । आंशिकवाक्यशुद्धये अपि अङ्काः देयाः ।

1- भागः अ

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः 40 अङ्काः

अनुप्रयुक्तव्याकरणम्

1. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं संधिपदं संधिविच्छेदं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत-
(केवलं प्रश्नषट्कम्) 1x6=6

- (i) (ग)
- (ii) (ख)
- (iii) (क)
- (iv) (क)
- (v) (ख)
- (vi) (ग)
- (vii) (ख)

2. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं समस्तपदं विग्रहवाक्यं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत-
(केवलं प्रश्नपञ्चकम्) 1x5=5

- (i) (ख)
- (ii) (क)
- (iii) (ख)
- (iv) (ग)
- (v) (क)
- (vi) (ख)
- (vii) (क)

3. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं संयोजितं विभाजितं वा प्रकृतिं प्रत्ययं
प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत- (केवलं प्रश्नषट्कम्) 1x6=6

- (i) (ख)
- (ii) (क)
- (iii) (ग)
- (iv) (क)
- (v) (ख)
- (vi) (ग)
- (vii) (क)

4. समुचितं उपपदविभक्तिरूपं चिनुत- 1x3=3

- (i) (क)
- (ii) (ग)
- (iii) (क)
- (iv) (ग)

पठितावबोधनम्

5. भाषिककार्यम् – निदेशानुसारम् उत्तराणि चिनुत- (केवलं प्रश्नषट्कम्) 1x6=6

- (i) (ख)
- (ii) (क)
- (iii) (ख)
- (iv) (क)
- (v) (ग)

(vi) (ख)

(vii) (क)

6. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसंगानुसारं समुचितम् उत्तरं चिनुत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)
1x4=4

(i) (ख)

(ii) (क)

(iii) (ग)

(iv) (ख)

(v)। (क)

संस्कृतसाहित्येतिहासपरिचयः

7. समुचितस्य कवेः रचनायाः वा चयनं कुरुत-

1x3=3

(i) (ग)

(ii) (क)

(iii) (ग)

(iv) (ख)

8. गद्य-पद्य-नाटक-विधानां समुचितं वैशिष्ट्यं चिनुत-

1x3=3

(i) (ग)

(ii) (क)

(iii) (ख)

(iv) (ख)

9. गद्य-पद्य-चम्पू-विधानां समुचितम् उत्तरं चिनुत-

1x4=4

(i) (क)

(ii) (ख)

(iii) (ग)

(iv) (ख)

(v) (क)

आ-भागः

वर्णनात्मकाः प्रश्नाः अङ्काः – 40

अपठितावबोधनम्

10. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा दत्त-प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत-

10

(अ) एकपदेन उत्तरत –(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

(i) कोरोनाभयेन

(ii) रोगः

(iii) अत्यावश्यककार्येण

(iv) स्वस्थाः

(v) उष्णम्

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत –(केवलं प्रश्नद्वयम्)

$2 \times 2 = 4$

(i) संयमित भोजनेन व्यायामेन च रोग-प्रतिरोधक- क्षमता वर्धनीया।

(ii) संक्रमितः जनः एकस्मिन् प्रकोष्ठे वसेत्।

(iii) अस्माभिः सदा मुखच्छादनं नासिकाच्छादनं च करणीयम्।

(इ) गद्यांशस्य समुचितं शीर्षकं लिखत-

$1 \times 1 = 1$

कोरोना / महामारी

अथवा छात्राणां लिखितानि पदानि दृष्ट्वा शुद्धाशुद्धनिर्णयः छात्रहिताय कर्तव्यः।

(ई) निर्देशानुसारम् उत्तरत –(केवलं प्रश्नत्रयम्)

$1 \times 3 = 3$

(i) बहिः

(ii) रोगः

(iii) भवेत्

(iv) सूक्ष्मेण

11. प्रधानाचार्यं प्रति शुल्क-क्षमापनार्थं लिखितेऽस्मिन् प्रार्थनापत्रे रिक्तस्थानानि मञ्जूषायां प्रदत्त-पदानां सहायतया पूरयत-

$\frac{1}{2} \times 10 = 5$

(i) सेवयाम् (ii) महोदयः (iii) ज्वरग्रस्तः (iv) असमर्थः (v) महयम् (vi) अवकाशम् (vii) कृतार्थी कुर्वन्तु

(viii) अहम् (ix) कृतज्ञः (x) आज्ञाकारी

12. मञ्जूषाप्रदत्त-पदसहायतया अधोलिखितां कथां पूरयत-

$\frac{1}{2} \times 10 = 5$

(i) एकस्मिन् ग्रामे (ii) छायायाम्

(iii) मार्गात् (iv) वाद्यध्वनिम् (v) समीपम् (vi) वरयात्रिणः (vii) अनभिज्ञताम् (viii) बालकस्य (ix)

विस्मितः (x) राजेंद्र प्रसादः

अथवा

(i) तूष्णीम् (ii) बहूनि (iii) पुस्तकम्

(iv) पुस्तकालयाध्यक्षम् (v) मह्यम्

13. अनुच्छेदलेखनम्

अत्र छात्रेभ्यः संक्षिप्तवाक्यरचना अपेक्षिता वर्तते । प्रतिवाक्यं भावस्य कृते अर्ध-अङ्कः
व्याकरण-दृष्ट्या शुद्ध्यर्थं च अर्धः अङ्कः अस्ति । छात्राः स्वमेधया अपि वाक्य-निर्मातुं शक्नुवन्ति
। मञ्जूषायां प्रदत्तानां शब्दानां विभक्तिं परिवर्त्य अपि वाक्यनिर्माणं कर्तुं शक्यते ।

अथवा

निम्नलिखितेषु केषाञ्चन पञ्चवाक्यानां संस्कृतेन अनुवादं कुरुत-(केवलं वक्यपञ्चकम्)

1x5=5

1. परिश्रमिणः सफलतां लभन्ते।
2. मात्रा सह पुत्री आपणं गच्छति।
3. शिक्षकः छात्राय पुस्तकं यच्छति।
4. बालिकाः गीतं गायन्ति।
5. कृषकाः जनेभ्यः अन्नं ददति / यच्छन्ति ।
6. अस्माभिः देशस्य रक्षा करणीया।
7. प्रदूषणं महान् शत्रुः अस्ति ।

छात्राः एतदतिरिक्तानि पदानि स्वीकृत्य अपि वाक्यनिर्मातुं शक्नुवन्ति ।

पठितावबोधनम्

14. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत- 3

(अ) एकपदेन उत्तरत-(केवलं प्रश्नद्वयम्) $\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(i) पादध्वनिम्

(ii) दौवारिकः

(iii) मन्द्रमेदुरा

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत-(केवलं प्रश्नैकम्) $2 \times 1 = 2$

(i) किञ्चित् अन्धकारे संवृत्ते दौवारिकः आगतं प्रत्यागतं च करोति स्म।

(ii) दौवारिक! शान्तो भव, किमिति व्यर्थं मुमूर्षुरिति बधिर इति च वदसि?

15. अधोलिखितं पद्यं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत- 3

(अ) एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) $\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(i) सज्जनताम्

(ii) मन्दरः

(iii) सहस्रैः

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत-(केवलं प्रश्नैकम्) $2 \times 1 = 2$

(i) दुर्जनः शठः सज्जनतां न उपैति।

(ii) सुधासमुद्रे निमग्नः अपि मन्दरः मृदुः न भवति।

16. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा तदाधारितान् प्रश्नान् संस्कृतेन उत्तरत- 3

(अ) एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) $\frac{1}{2} \times 2 = 1$

(i) ज्ञानोदधिः

(ii) मदालसा

(iii) विवाहबन्धनम्

(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत-(केवलं प्रश्नैकम्) $2 \times 1 = 2$

(i) राजकुमारी मदालसा सर्वविद्यानिष्णाता जाता परं तया स्वयं वरः न प्राप्तः।

(ii) मदालसायै योग्य वरः अन्वेषणीयः।

17. अधोलिखितस्य पद्यस्य भावार्थं मञ्जूषा-प्रदत्तपदैः पूरयित्वा पुनः लिखत- $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

भावार्थः - गुणीजनः अन्यस्य (i) **गुणान्** जानाति, गुणरहितः ज्ञातुं न शक्नोति यथा पिकः एव (ii) **वसन्तस्य** माधुर्यं सौन्दर्यं च जानाति न तु काकः। एवमेव (iii) **बलवान्** एव बलिष्ठस्य जनस्य बलं वेत्ति यथा हस्तिः एव (iv) **सिंहस्य** बलं ज्ञातुं समर्थः भवति न तु मूषकः।

अथवा

प्रदत्त-भावार्थत्रयात् शुद्धं भावार्थं चित्वा लिखत-

(1) क

(2) ख

18. अधोलिखित-अन्वये रिक्तस्थानानि पूरयत-

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

अन्वयः - (i) **कर्णामृतम्** (ii) **सुमहान्** (iii) **केलिवनम्** (iv) **निरीक्षते**

अथवा

प्रश्नपत्रात् भिन्नं पाठ्यपुस्तकस्य श्लोकमेकं लिखित्वा तस्य भावार्थं लिखत। $2 \times 1 = 2$

छात्रेण लिखितस्य श्लोकस्य स्वविवेकेन छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः।

19. 'क' स्तम्भस्य वाक्यांशस्य 'ख' स्तम्भस्य वाक्यांशेन सह मेलनं कुरुत-

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

(i) घ

(ii) क

(iii) ग

(iv) ख |